

Warszawa, 23.04.2013 r.

Pani Renata Kaznowska
Dyrektor Zarządu Terenów Publicznych
ul. Jezuicka 1/3, 00-281 Warszawa
sekretariat@ztp.waw.pl

Pan Wojciech Bartelski
Burmistrz Dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy
ul. Nowogrodzka 43, 00-691 Warszawa
sekretariat@srodmiescie.warszawa.pl

W załączeniu przekazujemy pisemne zestawienie zmian postulowanych w projekcie rewaloryzacji Ogrodu Krasińskich, które były zaprezentowane Państwu na spotkaniu 26 marca 2013 r. w Urzędzie Dzielnicy Warszawa Śródmieście.

Do wiadomości:

1. Prezydent m.st. Warszawy, Pani Hanna Gronkiewicz-Waltz, Pl. Bankowy 3/5, 00-950 Warszawa, sekretariatprezydenta@um.warszawa.pl;
2. Pan Bogdan Zdrojewski, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego ul. Krakowskie Przedmieście 15/17, 00-071 Warszawa, minister@mkidn.gov.pl;
3. Pan Piotr Żuchowski, Generalny Konserwator Zabytków, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ul. Krakowskie Przedmieście 15/17, 00-071 Warszawa, minister.zuchowski@mkidn.gov.pl;
4. Pan Piotr Brabander, Stołeczny Konserwator Zabytków, ul. Nowy Świat 18/20, 00-372 Warszawa, zabytki@um.warszawa.pl.

POSTULOWANE ZMIANY W PROJEKCIE REWALORYZACJI OGRODU KRASIŃSKICH W WARSZAWIE

Wprowadzenie niżej przedstawionych zmian wymaga opracowania projektów zamiennych. Projekty zamienne, odpowiadające zakresom realizacji inwestycji, powinny być opracowane i publicznie udostępnione w określonym terminie.

W związku z powyższym, niezależnie od konieczności adaptacji do współczesnych potrzeb przestrzeni parku, powiększonego w okresie powojennym, dla utrzymania autentyczności historycznej „szaniorowskiej” jego części, mimo całkowitego zniszczenia *genius loci* Ogrodu, Niezależna Rada ds. Krajobrazu Kulturowego Warszawy postuluje spełnienie poniższych warunków.

Przedstawione poniżej postulaty pozwolą także, przez ograniczenie nowych inwestycji, zrównoważyć budżet całości zamierzenia, z korzyścią dla rewaloryzacji zabytkowej części Ogrodu Krasińskich.

1. Wobec wycięcia licznych **drzew**, określonych w wytycznych konserwatorskim KOBiDZ jako gatunki cenne, postuluje się je przywrócić w pierwotnych miejscach, mając na szczególnym

względnie jak najszybsze **odtworzenie ich formy przestrzennej**. Należy przy tym uwzględnić zastosowanie technologii sadzenia drzew okazałych oraz uwzględnić ubytki drzewostanu powstałe w latach 2002-2010, jak też inne „ubytki w historycznej kompozycji”.

2. Celowe jest **zwiększenie zagęszczenia oraz obszaru struktur roślinnych**, maskujących skrzyżowania i rozgałęzienia dróg oraz tworzących kulisy osi widokowych, zaprojektowanych przez Józefa Szaniora.
3. Należy odtworzyć **wielopiętrowość ścian zieleni** zamykających wnętrze Ogrodu. W doborze gatunków należy oprzeć się na gatunkach **rodzimych**.
4. Należy zwiększyć zagęszczenie skupin krzewów, zwłaszcza na obrzeżach parku, tzn. w częściach włączonych do jego obszaru po wojnie tak, aby przywrócić **proporcje zakrzewienia** nawiązujące do planu J. Szaniora.
5. Mając na uwadze potrzebę odtworzenia **siedlisk awifauny**, należy w tym zakresie przeprowadzić konsultację specjalistyczną oraz w dodanych do części historycznego ogrodu wydzielić obszary, na których poprzez właściwy dobór gatunków drzew, krzewów oraz roślin okrywowych, powstałyby miejsca mogące pełnić funkcje „ostoi przyrody”. Postuluje się ich lokalizację w części północnej i południowej parku, na terenach przylegających do ogrodzenia.
6. Sposób **ukształtowania alejek** należy dostosować do zaleceń konserwatorskich KOBiDZ. Obniżenie poziomu alejek w stosunku do otaczającej roślinności jest fundamentalnym, nieodłącznym i charakterystycznym elementem kompozycji historycznej Józefa Szaniora.
7. Przewidywane w zaleceniach konserwatorskich KOBiDZ **ogrodzenie** powinno być uproszczone w formie i przede wszystkim obniżone. Należy odrzucić rozwiązanie oparte na stylizacji o charakterze pastiszu historycznego. Należy rozważyć korekty jego przebiegu, w miejscach, w których mogą wystąpić kolizje z istotnymi elementami nawarstwień historycznych i kulturowych (upamiętnienie przebiegu murów getta).

Podstawową funkcją ogrodzenia powinno być ukierunkowanie ruchu pieszego i ograniczenie niepożądanego penetracji. Przyjęte rozwiązanie konstrukcyjne, zwłaszcza od strony granicy północnej i zachodniej, w sposób jednoznaczny nie powinno zamykać parku, a jedynie stanowić element wsparcia dla żywopłotów i skupin krzewów.

Dla odcinka zachodniego, po lewej i prawej stronie historycznego ogrodzenia od dawnej ulicy Nalewki, należałoby rozważyć ogrodzenie parku wyłącznie żywopłotem, zwłaszcza w miejscach, w których znajduje się oznakowanie przebiegu murów getta. Proponuje się także zastosowanie niskich żywopłotów przy skrzydle północnym Pałacu, zaś przy skrzydle południowym kontynuację ogrodzenia żywopłotem za odtworzoną kutą bramą. Za przyjęciem takiego rozwiązania przemawia także fakt, że w tym miejscu występują liczne stanowiska archeologiczne, które docelowo mogą być uczytelnione.

Realizacja stałego ogrodzenia powinna w przyszłości umożliwić ewentualne odtworzenie Pałacu Badenich.

8. Należy **zrezygnować z bramy BS2**, zlokalizowanej w miejscu dawnej bramy do Instytutu Wód Mineralnych Sztucznych od strony ul. Barokowej. Restytucja tego elementu przestrzennego może być przedsięwzięta dopiero po badaniach archeologicznych i po przebadaniu wszystkich dokumentów, pozwalających na jej odtworzenie. Ponadto, działania takie będą uzasadnione wyłącznie w przypadku przyjęcia koncepcji odtworzenia tej części ogrodu w jej historycznym kształcie.
9. **Część rekreacyjną w części południowej** należy ograniczyć, a jej formę zharmonizować z historyczną częścią parku. Należałoby powrócić do skali rozwiązania przedstawionego w opracowaniu konkursowym. Za takim rozwiązaniem przemawia także analiza ekonomiczna, uwzględniająca perspektywiczne koszty eksploatacji oraz prawdopodobna niewydolność systemu ze względu na bliskie otoczenie drzew (liście, nasiona, pylenie). Należy także wziąć pod uwagę, że budowa infrastruktury technicznej, niezbędnej przy przyjętym typie realizacji, może spowodować zmiany środowiska przyrodniczego, co zagrażałoby równowadze ekologicznej, a przede

wszystkim zakłóciłoby stosunki wodne. Należy również wziąć pod uwagę fakt, iż w tej części występują stanowiska archeologiczne.

Zgodnie z zaleceniami konserwatorskim, w częściach parku dodanych po wojnie, możliwe jest uzupełnienie programu o nowe funkcje pod warunkiem, że nie zdominują one i nie naruszą charakteru historycznej części parku, oraz zostaną zharmonizowane z jego skalą i charakterem. W Ogrodzie Krasieńskich dominować powinna funkcja spacerowo-wypoczynkowa. Należy pamiętać, że od kilkudziesięciu lat jest to park przechodni między przystankami autobusów na pl. Krasieńskich i przystankami tramwajowymi na ul. Andersa, a od kilku lat stacją metra Ratusz/Arsenał.

10. Rozwiązanie **kaskady** należy dostosować do wytycznych konserwatorskich KOBiDZ, tzn. odtworzyć charakter kaskady szaniorowskiej, której relikty są zachowane. Wobec zagrożenia zatarciem i zniszczeniem substancji oryginalnej, do czasu zebrania dokumentów, dotyczących formy historycznej kaskady lub o analogicznym rozwiązaniu, należy bezwzględnie utrzymać stan istniejący. Ma to na celu zapewnienie potwierdzenia naukowego mających nastąpić zmian. Jest to uzasadnione tym bardziej, że kaskada zlokalizowana jest w miejscu jedynych widocznych pozostałości Wału Zygmunta III.

Niedopuszczalne byłoby zniszczenie tego stanowiska archeologicznego.

11. Konieczne jest pozostawienie **placyku na półwyspie i tarasu podjazdowego** wraz z modernistycznym ogrodzeniem - jako wartości dodanej w czasie rewaloryzacji z połowy XX wieku, które jest postulowane również przez TONZ oraz wielu architektów do zachowania. Konieczne jest wykonanie badań nad misą betonową, ponieważ docierają zdjęcia wskazujące na to, że jej realizacja jest z czasów sprzed wojny. Postuluje się ograniczenie prac na terenie stawu parkowego wyłącznie do przywrócenia naturalistycznej linii brzegowej i nie podejmowanie prac rozbiórkowych dna niecki stawu bez uzyskania ekspertyz dotyczących potencjalnego zagrożenia istniejących stosunków wodnych oraz ewentualnego zagrożenia przylegającej do stawu szaty roślinnej.
12. **Oświetlenie.** Należy przeanalizować sugestie z opracowania KOBiDZ (NID) dotyczące pozostawienia obecnego oświetlenia. Przyjęte w projekcie „pastorały” mogą być w układzie kompozycji parku zbyt dominujące. Varsavianieci przedstawiają wzór latarni, która byłaby odpowiednia. Silnie dopytują o pozostałości instalacji gazowej prowadzącej do latarni, która mieściła się tam w końcu XX wieku. Nowe lampy powinny spełniać wymogi pod względem bezpieczeństwa i zdrowia użytkowników parku (nie mogą oślepiać, uszkadzać rogówki oka, etc.) Także w nowej części parku niezbędna jest analiza natężenia oświetlenia pod kątem wpływu na zdrowie i oraz zastosowania właściwego rozwiązania, niezbędnego do budowania klimatu i nastroju.
13. Uwzględnienie rekonstrukcji **studni Walls'a**, nawet gdyby jej montaż był możliwy dopiero po otwarciu parku.
14. Architektura ogrodowa:
 - a. **kosze na śmieci** – zastosowanie wzoru z lat 30. XX wieku.
 - b. rozważenie ograniczenia liczby wzorów **ławek** i skomponowanie ich ze wzorem zabytkowym lub zastosowanie wyłącznie wzoru historycznego.
15. Przeprowadzenie systematycznych badań archeologicznych w strefie Pałacu Badenich, w strefie odkrytych murów z XVII - XVIII w. oraz podjęcie unikatowej możliwości poszukiwania archiwum Bundu (ukrytego w kwietniu 1943 r.) oraz trzeciej części Archiwum Ringelbluma, wpisanego na listę UNESCO „Pamięć Świata” jako zabytek światowego dziedzictwa. W tym przypadku należy trzymać się obowiązującej zasady, że „nie należy natomiast zalecać prowadzenia nadzoru archeologicznego w odniesieniu do terenów, gdzie znajdują się znane uprzednio (np. z badań powierzchniowych) stanowiska archeologiczne. **Dotyczy to także obszarów staromiejskich o znanej metryce historycznej, co do których można mieć pewność, że występują nawarstwienia archeologiczne.**”

http://www.nid.pl/UserFiles/File/Publikacje/Kurier%20Konserwatorski/KK-6_7.pdf.

W tym przypadku właściwą metodą są systematyczne badania archeologiczne.

Niezależna Rada ds. Krajobrazu Kulturowego Warszawy:

Waldemar Baraniewski, historyk sztuki,
Andrzej Chmiel, architekt krajobrazu,
Barbara Jezierska, architekt,
Tomasz Lec, architekt,
Hanna Pilcicka-Ciura, archeolog,
Hanna Szmalenberg, architekt